

Πάσχα στο Κάτω Νευροκόπι Δράμας - Οδοιπορικό στις μεταβυζαντινές εκκλησίες του

/ [Οδοιπορικά](#)

Στο Κάτω Νευροκόπι της ακριτικής [Δράμας](#), η πνευματικότητα του [Πάσχα](#) ζωντανεύει με τρόπο αυθεντικό και συγκινητικό. Εδώ, στην καρδιά της μακεδονικής γης, η ορθόδοξη παράδοση συναντά τη φυσική ομορφιά, δημιουργώντας ένα μοναδικό σκηνικό για να βιώσει ο κάθε πιστός με δέος και κατάνυξη το Θείο Πάθος και την Ανάσταση.

Αυτή την εορταστική περίοδο το Κάτω Νευροκόπι ντύνεται με χρώματα, αρώματα και ήχους που μαρτυρούν την έντονη θρησκευτική ταυτότητα των κατοίκων. Οι καμπάνες ηχούν γλυκά από τους παλιούς μεταβυζαντινούς ναούς της περιοχής, καλώντας τους πιστούς σε μια βαθιά εμπειρία κατάνυξης. Οι ναοί, όπως ο Άγιος Δημήτριος και πολλές άλλες ιστορικές εκκλησίες της ευρύτερης περιοχής, ξεχωρίζουν για την απλότητα και τη λιτή μεγαλοπρέπειά τους, με τοιχογραφίες και αρχιτεκτονικά στοιχεία που στέκονται ζωντανοί μάρτυρες της μακράς πνευματικής πορείας του τόπου.

«Το Πάσχα στο Κάτω Νευροκόπι είναι κάτι περισσότερο από μια απλή γιορτή. Είναι μια εμπειρία επιστροφής στο ουσιαστικό, μια επαφή με τις ρίζες και το μεγαλείο της πίστης μέσα σε ένα περιβάλλον που σέβεται και αναδεικνύει την ιστορία και τη φύση», τονίζει μιλώντας στο ΑΠΕ – ΜΠΕ ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Κάτω Νευροκοπίου Δράμας, Ησαΐας Χατζηκωνσταντίνου.

Νέος και δραστήριος άνθρωπος, ο Ησαΐας Χατζηκωνσταντίνου, για τον οποίο οι λέξεις εθελοντισμός και δράση αποκτούν πραγματικό νόημα, δεν κρύβει την

μεγάλη αγάπη που έχει για τον τόπο του. Η ιστορία και η φύση της περιοχής πάντα τον γοήτευαν και σε αυτό το μικρό οδοιπορικό του ΑΠΕ - ΜΠΕ στους ιστορικούς ναούς της περιοχής αποτέλεσε πολύτιμο ξεναγό.

«Οι μεταβυζαντινοί ναοί που σώζονται στις κοινότητες του δήμου Κάτω Νευροκοπίου», υπογραμμίζει μιλώντας στο ΑΠΕ - ΜΠΕ, «αποτελούν ζωντανά τεκμήρια της πίστης και της ιστορικής συνέχειας των ελληνικών κοινοτήτων μέσα στους αιώνες. Κτισμένοι συχνά σε απόμερα σημεία ή ενσωματωμένοι στον παραδοσιακό ιστό των χωριών, οι ναοί αυτοί προσφέρουν στον επισκέπτη όχι μόνο καταλυκτική ατμόσφαιρα, αλλά και την ευκαιρία να περιηγηθεί σε περιοχές απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς, με καταπράσινα δάση, ήρεμα μονοπάτια και ανοιχτούς ορίζοντες. Το τοπίο λειτουργεί ως φυσικό προσκύνημα, που ενισχύει τη μυσταγωγία και τη σύνδεση με την ιστορία του τόπου. Εδώ η πίστη δεν βιώνεται μόνο εντός των ναών αλλά και μέσα στο περιβάλλον που τους περιβάλλει, προσφέροντας ένα ταξίδι ψυχής και μνήμης στον επισκέπτη».

Οι οθωμανικοί περιορισμοί και η ανέγερση ναών

Οι πρώτοι μεταβυζαντινοί ναοί στην περιοχή του Κάτω Νευροκοπίου, χρονολογούνται από το 1830 και συνδέονται άμεσα με τη σημαντική αλλαγή στην πολιτική του Οθωμανικού κράτους σχετικά με τους χριστιανούς. Η συγκεκριμένη περίοδος, σηματοδοτεί την αρχή της χαλάρωσης των περιορισμών που επέβαλαν οι Οθωμανοί στους χριστιανούς, επιτρέποντας την ανέγερση νέων εκκλησιών και την ελεύθερη έκφραση της χριστιανικής πίστης. Ωστόσο, η περίοδος της Οθωμανικής κυριαρχίας χαρακτηρίζεται από την αυστηρή εποπτεία και τους περιορισμούς που επιβάλλονταν στην κατασκευή εκκλησιών.

Στον εγκαταλελειμμένο οικισμό Λιβαδάκι, βρίσκεται ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που κτίστηκε το 1870. Στον χαρακτηρισμένο παραδοσιακό οικισμό του Περιθωρίου βρίσκεται ο ναός του Αγίου Νικολάου που κτίστηκε το 1835. Ο ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου, στον παραδοσιακό οικισμό του Παγονερίου, κτίστηκε

το 1835. Ο ιερός ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στα Λευκόγεια, κτίστηκε το 1836, ενώ ο ναός των Αγίων Θεοδώρων στην Κάτω Βροντού έναν χρόνο νωρίτερα, το 1835.

Ο ιερός ναός του Αγίου Γεωργίου του Κριθαρά κατασκευάστηκε γύρω στο 1880 και ο ναός των Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ στον Γρανίτη το 1836. Στο Οχυρό σώζεται η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου που κτίστηκε το 1882. Η Κοίμηση της Θεοτόκου στο Δασωτό κτίστηκε το 1870, ενώ ο ναός του Προφήτη Ηλία στον Βώλακα πολύ νωρίτερα, το 1841. Ο ιερός ναός του Αγίου Αθανασίου στην Εξοχή ανεγέρθηκε το 1866. Ο Άγιος Νικόλαος του Βαθυτόπου κτίστηκε στα μέσα του 19ου αιώνα, ενώ της Ζωοδόχου Πηγής στο Περιθώρι το 1876.

Η κατασκευή νέων εκκλησιών στην ανατολική Μακεδονία και ιδιαίτερα σε περιοχές με έντονη στρατηγική σημασία όπως το Νευροκόπι, ήταν εξαιρετικά δύσκολη και απαιτούσε ειδικά φερμάνια, τα οποία δίνονταν σπάνια και υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Οι ναοί έπρεπε να είναι χαμηλοί, χωρίς εντυπωσιακά στοιχεία όπως τρούλους και καμπαναριά, ώστε να μην προκαλούν την ισχυρή παρουσία του Ισλάμ στην περιοχή.

Οι ναοί ήταν συνήθως στεγασμένοι με ξύλινα ή επίπεδα στέγαστρα, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε επίδειξη θρησκευτικής υπεροχής. Με το Χάττι Χουμαγιούν του 1856, η τούρκικη πολιτική υποσχέθηκε ίσα δικαιώματα στους χριστιανούς υπηκόους, κάτι που αντικατοπτρίζεται στη συνέχεια και στην αρχιτεκτονική των ναών της περιοχής.

Ο ιστορικός ναός του Αγίου Δημητρίου

Ο ναός του Αγίου Δημητρίου στο Κάτω Νευροκόπι με το εντυπωσιακό ξυλόγλυπτο τέμπλο και τις δεσποτικές του εικόνες ανεγέρθηκε το 1866 και αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτής της αρχιτεκτονικής τάσης. Η τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, με τον πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο και τις εικόνες που τοποθετήθηκαν το 1874, αλλά και τον επιβλητικό τρούλο φανερώνουν τη σταδιακή πρόοδο και την αναγέννηση της θρησκευτικής ζωής στην περιοχή, μετά την άρση των αυστηρών περιορισμών από την Οθωμανική εξουσία.

Εξίσου σημαντικό είναι το τριώροφο καμπαναριό του ναού, το οποίο αναδεικνύει τη σταδιακή αλλαγή στην αρχιτεκτονική της εκκλησίας κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Γενικά το καμπαναριό, που έγινε δημοφιλές από τα τέλη του 19ου αιώνα και μετά, συνιστά σύμβολο ελευθερίας και κοινοτικής δύναμης. Το καμπαναριό ήταν όχι μόνο το σημείο που καλούσε τους πιστούς στην Θεία Λειτουργία, αλλά και ένα ισχυρό σύμβολο της χριστιανικής παρουσίας σε μια εποχή έντονων εθνικών και θρησκευτικών ανταγωνισμών.

«Η κατασκευή αυτών των ναών ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής», σημειώνει εύστοχα ο κ. Χατζηκωνσταντίνου στο

ΑΠΕ - ΜΠΕ και συνεχίζει λέγοντας: «η ενίσχυση των εκκλησιών και η ανάπτυξη νέων ναών αποτέλεσε μία από τις αντιδράσεις της ελληνικής κοινότητας στην αυξανόμενη πίεση του οθωμανικού καθεστώτος. Ειδικότερα, στην περιοχή του Κάτω Νευροκοπίου, η ύπαρξη ενός ναού ή ενός καμπαναριού ήταν συμβολική της αντίστασης στην πολιτική καταπίεση και της επιθυμίας της τοπικής κοινότητας να διατηρήσει τις θρησκευτικές της παραδόσεις».

Από την ανέγερση των πρώτων μεταβυζαντινών ναών μέχρι την επίσκεψη του Οκτώβριου του 1903 στο Νευροκόπι του Χρυσοστόμου Σμύρνης (ο οποίος τότε ήταν μητροπολίτης Δράμας) και τη σφαγή από τα Βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής των τεσσάρων προκρίτων, οι εκκλησίες του Κάτω Νευροκοπίου συνδέονται με τη θρησκευτική πίστη, την ελληνική ταυτότητα και την πολιτική ιστορία της περιοχής.

«Ο ιερός μητροπολιτικός ναός του Αγίου Δημητρίου, ως κέντρο των θρησκευτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων της κοινότητας μέχρι και σήμερα, αποτυπώνει τις αντιφάσεις και τις συγκρούσεις της εποχής. Η ιστορία των εκκλησιών αυτών είναι μια ιστορία του αγώνα για ελευθερία, πίστη και εθνική αξιοπρέπεια», καταλήγει ο Ησαΐας Χατζηκωνσταντίνου.

(Του ανταποκριτή του ΑΠΕ-ΜΠΕ Β. Λωλίδη - Τις φωτογραφίες παραχώρησε ο Δήμος Κάτω Νευροκοπίου)